

ชื่อเรื่องการค้นคว้าแบบอิสระ	การถ่ายทอดภูมิปัญญาด้านนิเวศวิทยาของชาวกะเหรี่ยงในพื้นที่อุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์
ชื่อผู้เขียน	นางทัศนีย์ หิรัญวงษ์
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต	สาขาวิชาการจัดการมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม
คณะกรรมการสอบการค้นคว้าแบบอิสระ	ศาสตราจารย์ ดร. มนัส สุวรรณ ประธานกรรมการ รองศาสตราจารย์ ดร.อนุรักษ์ ปัญญาวัฒน์ กรรมการ รองศาสตราจารย์ ประหยัด ปานดี กรรมการ

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์หลัก 3 ประการคือ (1) ศึกษาบริบทในการถ่ายทอดภูมิปัญญาด้านนิเวศวิทยาของชาวกะเหรี่ยงในอุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์ (2) ศึกษาข้อจำกัด สภาพปัญหาและอุปสรรคในการถ่ายทอดภูมิปัญญาด้านนิเวศวิทยาของชาวกะเหรี่ยง (3) เสนอแนวทางการถ่ายทอดภูมิปัญญาด้านนิเวศวิทยาที่เหมาะสม สอดคล้องกับสิ่งแวดล้อมของชุมชน

ผู้วิจัยได้คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างจากชาวกะเหรี่ยงหมู่บ้านแม่กลางหลวงและหมู่บ้านอังกา น้อย ต.บ้านหลวง อ.จอมทอง จ.เชียงใหม่ แหล่งข้อมูลได้แก่ เอกสารและกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก (ประกอบด้วย เจ้าหน้าที่สำนักงานอุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์ เจ้าหน้าที่สถานีวิจัยโครงการหลวง เจ้าหน้าที่เครือข่ายกะเหรี่ยงเพื่อวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม เจ้าหน้าที่ศูนย์พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขา ครู ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา ผู้นำชุมชน มัคคุเทศก์ท้องถิ่น ผู้อาวุโสและผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านจากมหาวิทยาลัยเชียงใหม่) ผู้วิจัยได้จัดเก็บข้อมูลโดยการวิเคราะห์เอกสาร การสัมภาษณ์ในเชิงลึก การสังเกตและการสังเกตแบบมีส่วนร่วม การสนทนากลุ่มย่อย การใช้แบบสอบถาม โดยทำการวิเคราะห์ทั้งระหว่างและหลังกระบวนการจัดเก็บข้อมูล โดยผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. ชาวกะเหรี่ยงมีความเชื่อว่าภายใต้อาณาจักรที่สรรพสิ่งดำรงชีวิตอยู่นั้นมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับระหว่างกันและกันของ ธรรมชาติ มนุษย์ และสิ่งที่คุ้มครองทั้งมนุษย์และธรรมชาติ ซึ่งอยู่นอกเหนือมิติการรับรู้โดยทางประสาทสัมผัส ธรรมชาติทุกอย่างล้วนมีเจ้าของ มนุษย์เป็นเพียงผู้เข้ามาขอให้ธรรมชาติเพื่อยังชีพให้อยู่รอดและมนุษย์ไม่อาจครอบครองธรรมชาติเป็นสมบัติของตนเองได้ มนุษย์เป็นเพียงส่วนหนึ่งของธรรมชาติเท่านั้น มโนทัศน์นี้เป็นพื้นฐานในการปฏิบัติตนต่อธรรมชาติด้วยความเคารพยำเกรง

2. การถ่ายทอดภูมิปัญญาด้านนิเวศวิทยาของชาวกะเหรี่ยงมี 3 รูปแบบคือ (1) การถ่ายทอดโดยครอบครัว ได้แก่แนวคิด ความเชื่อ คุณธรรมและความรู้พื้นฐานในการดำรงชีวิต (2) การถ่ายทอดโดยสังคม ได้แก่ระเบียบแบบแผนในการดำเนินชีวิตร่วมกันอย่างสงบสุข (3) การถ่ายทอดโดยเทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อมทางสังคม ได้แก่การนำเอาหลักปฏิบัติ หรือภูมิปัญญาท้องถิ่นมาปรับประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมสอดคล้องกับอิทธิพลของความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีท่ามกลางสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนไป

3. อุปสรรคของการถ่ายทอดภูมิปัญญาโดยสรุป มี 8 ประการคือ (1)การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างขนาดครอบครัว (2) การศึกษา (3) ตัวแทนทางศาสนา (4) นโยบายทางการเมือง (5) การเปลี่ยนแปลงระบบการผลิต (6) ค่านิยมและวัฒนธรรมใหม่ (7) ช่วงเวลาของการเกิดเหตุการณ์ (8) ความก้าวหน้าทางด้านสาธารณสุข

4. แนวทางในการถ่ายทอดภูมิปัญญาด้านนิเวศวิทยาของชาวกะเหรี่ยงให้หลักการเรียนรู้แบบบูรณาการ ยึดหลักการศึกษเพื่อชีวิตและสังคม และเป็นการศึกษาตลอดชีวิต แนวทางการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการอาศัยชุมชนเป็นพื้นฐานในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เรียนรู้ด้วยการปฏิบัติจริง และจัดกระบวนการเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วม

โดยภาพรวมการรักษาระบบนิเวศของป่าดินและน้ำโดยภูมิปัญญาพื้นบ้านของชาวกะเหรี่ยงนั้นถือได้ว่ามีประสิทธิภาพมีการเผยแพร่และนำไปปฏิบัติใช้ในหลายพื้นที่ สามารถเป็นทางเลือกหนึ่งในการจัดการและแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมที่มาจากฐานรากของสังคม อย่างไรก็ตามในกระบวนการถ่ายทอดของภูมิปัญญานั้นควรจะได้รับ การสนับสนุนและการมีส่วนร่วมทั้งจากภาครัฐและเอกชนในการสืบสานและเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ต่อไป

Independent Study Title   Transfer of Indigenous Knowledge in Ecology of
Karen People in the Area of Inthanon National Park

Author   Mrs. Tasanee Hiranwong

M.A.   Man and Environment Management

Examining Committee

Prof. Dr. Manat Suwan	Chairman
Assoc. Prof. Dr. Anurak Panyanuwat	Member
Assoc. Prof. Prayad Pandee	Member

Abstract

The main objectives of this research were: (1) to study the context of transfer of Indigenous knowledge in ecology of the Karen tribe in the area of Inthanon National Park : (2) to study the limitations, conditions of problems and the barrier's transfer in ecology of the Karen people : (3) to find out the appropriate measures of such matter.

The key informants of this study consisted of the people in Maeklang Luang and Ang Ka Noi Villages. These were the people working in Doi Inthanon National park, Royal Research project Station, Karen Network for Culture and Environment, Hilltribe Development and Assistance Center, teachers from Thai Hilltribe Community learning Center, community leaders, local guides, elderly people and instructors in Man and Environment Management Department from Chiang Mai university. The researcher collected data through documentary analysis, in-depth interviews, observations, group discussions, and a set of questionnaires. The collected data were analysed both on-site and after work.

The research conclusions were as follows :

1. Karen people believe in spiritual and the things that protecting both human being and nature. All things have owners. Human is only a part of nature. This concept is the basis for treating nature with respect.

2. The transfer of indigenous knowledge in ecology of Karen in the area of Inthanon National Park has 3 types: (1) transfer by the family;(2) transfer by the society; (3) transfer by technology and social environment.

3. The problems in such transfer can be conclude into 8 items as follows: (1) the change of family-size structure; (2) education; (3) religious representatives; (4) political policy; (5) change of productive system; (6) new value and culture; (7) time or period of events; (8). Advancement of public health services.

4. The transfer methods have applied the principles of integrated learning education for life and society; and life-long education, in line with community based learning.

Over all the indigenous knowledge in ecology of Karen has been publicized and practiced in many areas It can be chosen as an alternative in managing and solving environment problems base on social needs. However, the process of transfer should be supported and participated by the government and some appropriate NGOs for its continuation, and wide distribution.